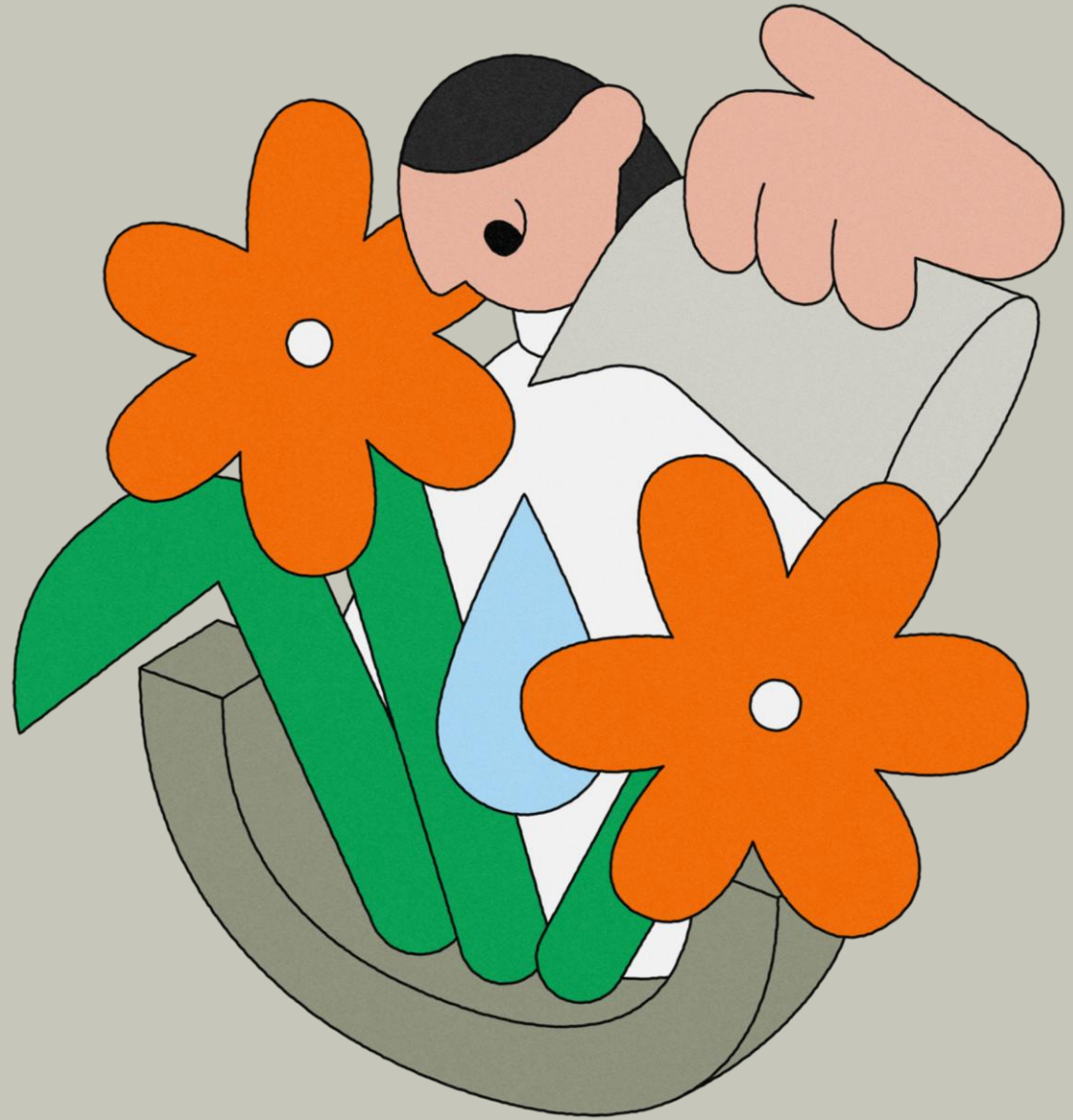

Lærerrollen og laget rundt barnehagebarn og elever

Kurs for voksenopplæring — 27.mars 2025

01

En strategisk satsing

**Jeg ble ikke orientert om dette
grenseløse ansvaret da jeg tok
lærerutdanning**

Formålet med satsingen om lærerrollen og laget rundt

Utdanningsforbundet skal ta et særskilt ansvar for å definere lærerrollen, og arbeide for en felles forståelse av hva som ligger i denne. Vi skal også synliggjøre vår forståelse av hva som utgjør et godt lag rundt barnehagebarn og elever.

Strategisk plan 2024-2025

Grunnlaget for en ansvars- og oppgavefordeling

1

Det er behov for en gjennomgang av hvilke oppgaver lærerprofesjonen har ansvar for og hvilke oppgaver som bør utføres av andre ansatte i skolen. En slik diskusjon bør foregå på *lokalt nivå og skolenivå om hvilke oppgaver lærerprofesjonen skal utføre innenfor sitt oppdrag gitt i lov og forskrifter.*

[SFS 2213, protokoll](#)

2

Bestemmelsen om hvem som har faglig ansvar for opplæringen, § 17-6, er tydeliggjort i ny opplæringslov. Hvordan bestemmelsen skal brukes, krever god dialog mellom skoleledelsen, lærerne og andre ansatte om *kva oppgaver den som ikkje er tilsett i lærarstilling, skal vareta*, og hvilken veiledning dette krever.

[Prop. 62 L \(2023—2024\), side 25](#)

3

Alle ansatte i skolen må ta del i det profesjonelle læringsfellesskapet for å videreutvikle skolen. Dette innebærer blant annet samtaler om og refleksjon over verdivalg og utviklingsbehov.

[Overordnet del av læreplanen](#)

4

Lærerne og lederne skal ta initiativ til dialog med alle ansatte på arbeidsplassen, respektere andres kompetanse og erkjenne grensene for egen faglighet. Lærerprofesjonen skal tilstrebe godt samarbeid med aktører utenfor skolen, uten å påta seg oppgaver som tilhører andre profesjoners fag- og kompetansefelt.

[Lærerprofesjonens etiske plattform](#)

Forankring av barnehagens, skolens og lærernes samfunnsmandat

Formål:

- Avgrense og definere lærerrollen, og legge til rette for en forankring av lærernes samfunnsmandat blant våre medlemmer og tillitsvalgte.
- Sette lokale tillitsvalgte i stand til å støtte den enkelte arbeidsplass med å forankre og avgrense lærernes rolle og samfunnsmandat.

Fra strategisk plan, side 11:

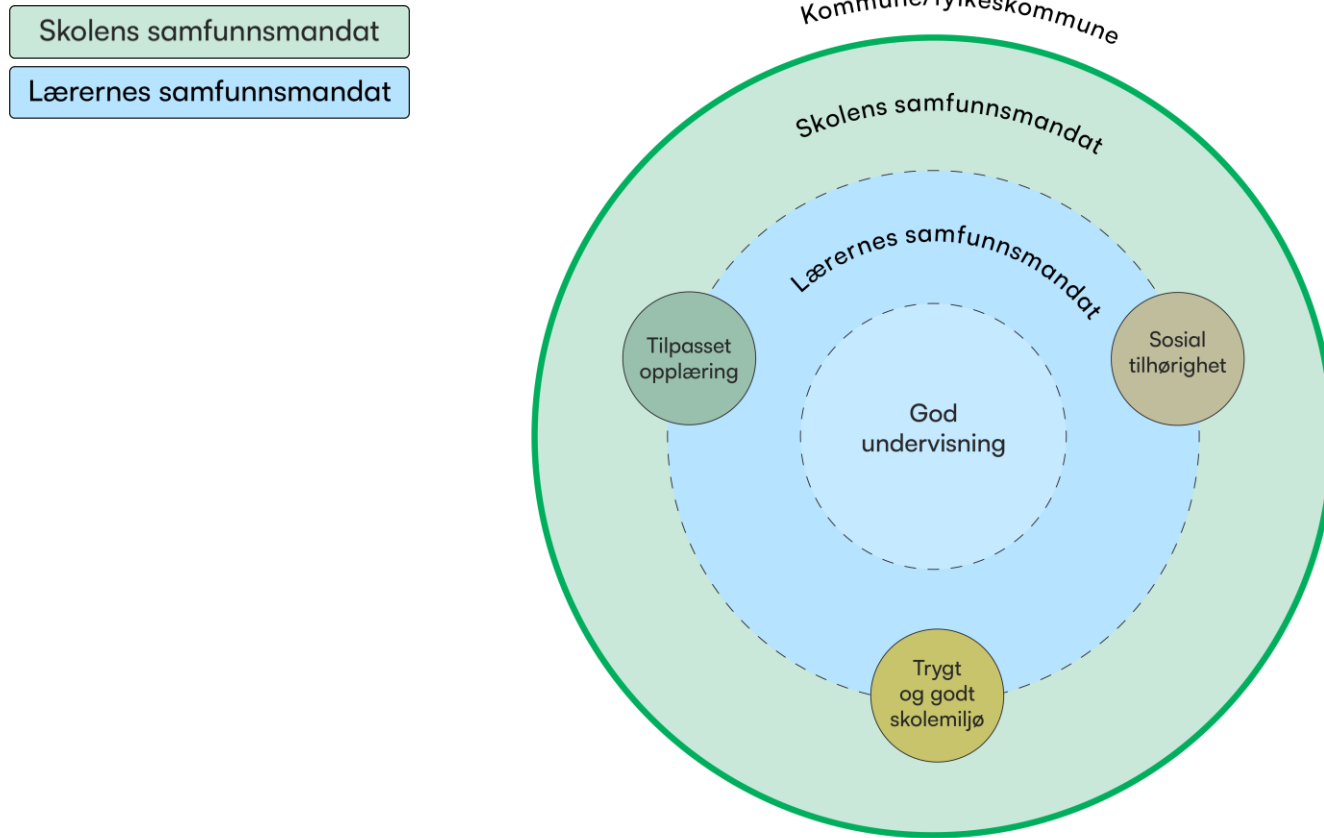
Arbeidet med å definere og avgrense lærerrollen, krever en bevisstgjøring. Det må gjøres et arbeid på den enkelte arbeidsplass, i det lokale arbeidsfellesskapet, slik at lærere, ledere og andre yrkesgrupper samtaler om hvordan de fordeler oppgaver og ansvar. (...)

Dette krever kunnskap om egen rolle, slik den rammes inn i gjeldende lov- og avtaleverk.

En innramming av lærernes samfunnsmandat

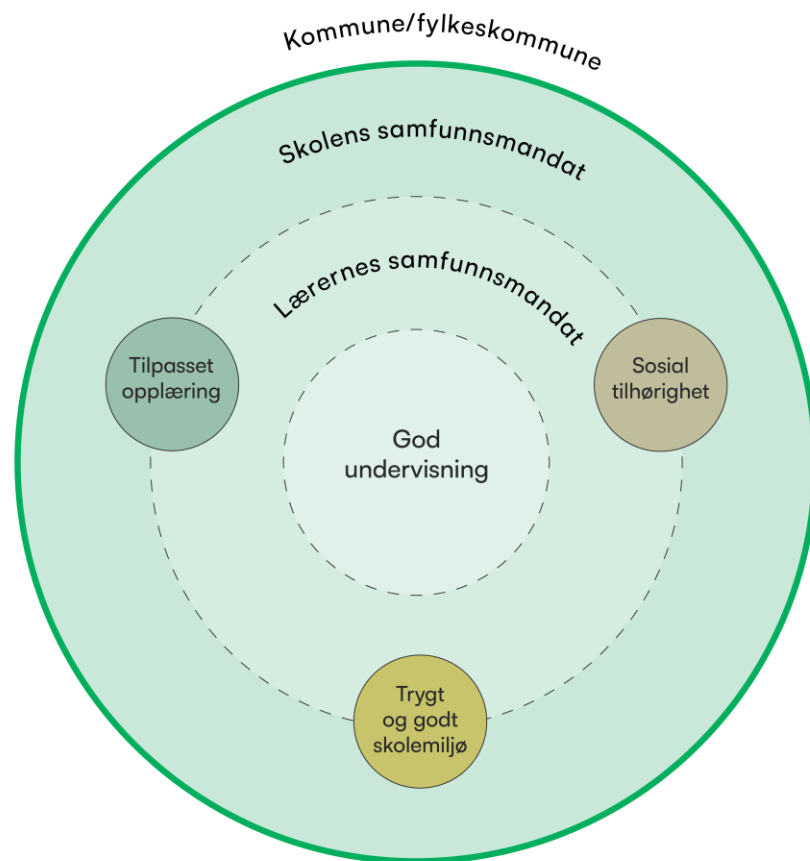
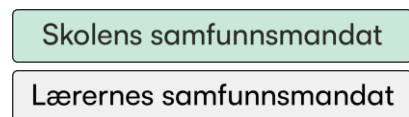
En visualisering av samfunnsmandatene

En sterk lærerrolle krever at lærerprofesjonen er bevisst og omforent hvilke grenser vi kan sette for oss selv.

Strategisk plan 2024-2025, side 9

Skolens samfunnsmandat

Skolens samfunnsmandat er å danne hele mennesket og gi hver og en mulighet til å utvikle sine evner.

Skolens samfunnsmandat

Formålsparagrafen

Formålet med opplæringen står i § 1-3 av opplæringsloven. Overordnet del av læreplanen kaller formålsparagrafen opplæringens verdigrunnlag, og beskriver skolens samfunnsmandat gjennom seks verdier:

Menneskeverdet

Identitet og kulturelt mangfold

Kritisk tenkning og etisk bevissthet

Skaperglede, engasjement og utforskertrang

Respekt for naturen og miljøbevissthet

Demokrati og medvirkning

Det doble oppdraget

Skolen skal bygge sin praksis på disse verdiene, og har derfor både et danningsoppdrag og et utdanningsoppdrag. Disse henger sammen og er gjensidig avhengig av hverandre. Prinsippene for arbeid med læring, utvikling og danning i overordnet del skal hjelpe skolene til å løse det doble oppdraget.

For å lykkes med oppdraget, må skolen bygge et **trygt og godt miljø** som sikrer **sosial tilhørighet**, sørge for **god undervisning** og **tilpasse opplæringen** for å gi elevene et tilfredsstillende utbytte.

Skolens samfunnsmandat

Formålsparagrafen

Formålet med opplæringen står i § 1-3 av opplæringsloven. Overordnet del av læreplanen kaller formålsparagrafen opplæringens verdigrunnlag, og beskriver skolens samfunnsmandat gjennom seks verdier:

Menneskeverdet

Identitet og kulturelt mangfold

Kritisk tenkning og etisk bevissthet

Skaperglede, engasjement og utforskertrang

Respekt for naturen og miljøbevissthet

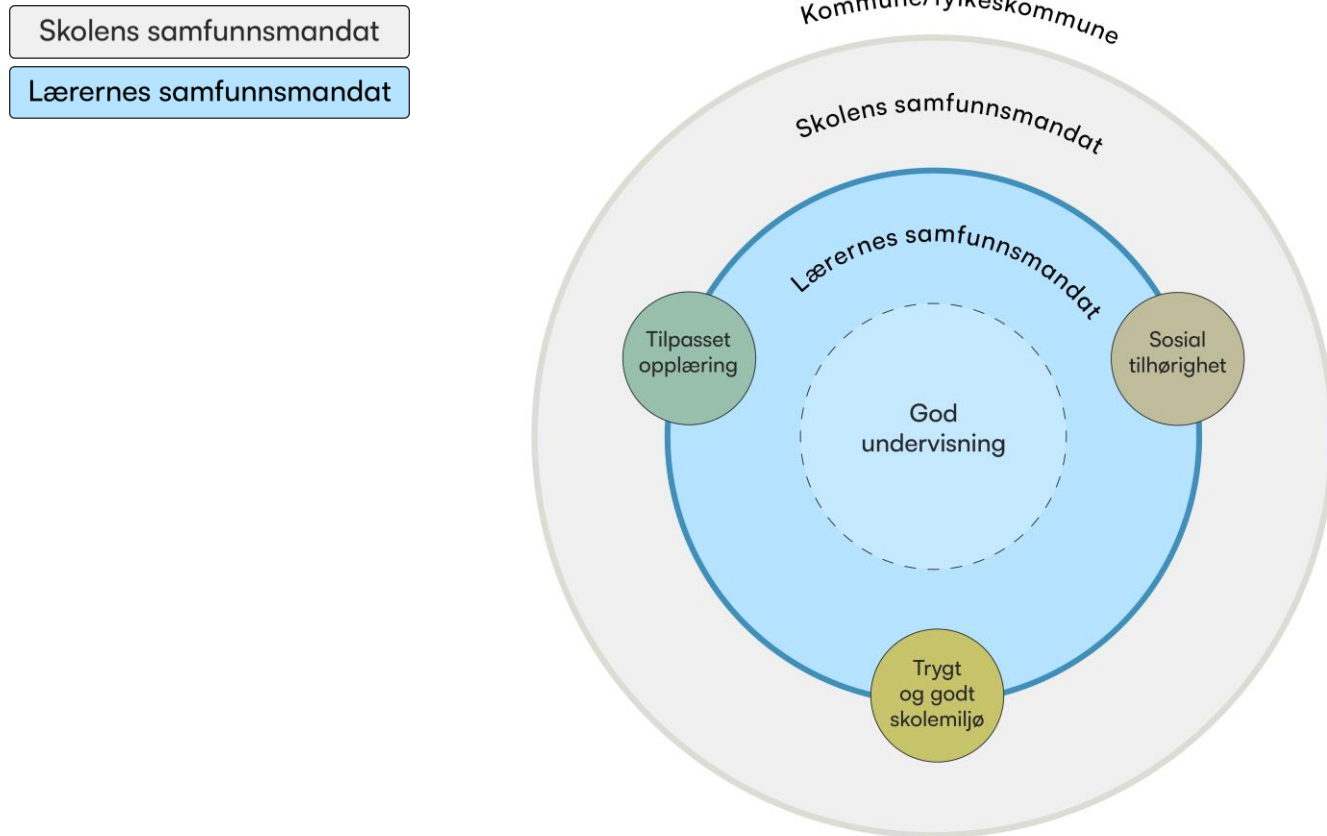
Demokrati og medvirkning

Det doble oppdraget

Skolen skal bygge sin praksis på disse verdiene, og har derfor både et danningsoppdrag og et utdanningsoppdrag. Disse henger sammen og er gjensidig avhengig av hverandre. Prinsippene for arbeid med læring, utvikling og danning i overordnet del skal hjelpe skolene til å løse det doble oppdraget.

For å lykkes med oppdraget, må skolen bygge et **trygt og godt miljø** som sikrer **sosial tilhørighet**, sørge for **god undervisning** og **tilpasse opplæringen** for å gi elevene et tilfredsstillende utbytte.

Lærernes samfunnsmandat

Lærerne er den profesjonen som utdannes spesielt til å kunne følge opp skolens samfunnsmandat.

Lærernes samfunnsmandat

Lærernes samfunnsmandat er å følge opp skolens samfunnsmandat og bidra til å sikre barn og unges rett til utdanning. Lærerne har i tillegg ansvar for å handle i samsvar med lærerprofesjonens etiske plattform, og å ta hensyn til og høre elevene ved avgjørelser som gjelder dem.

Lærerrollen

Lærerrollen forstås som summen av forventninger og krav som stilles til utøvelsen av yrket. I overordnet del av læreplanen står det at det er *gjennom det daglige møtet mellom elever og lærere at skolens brede formål blir realisert*. Den enkelte lærerens rolle i oppfølgingen av skolens mandat, er helt sentral:

Læreren er en rollemodell som skal skape trygghet og veilede elevene i deres ferd gjennom opplæringen. Læreren er avgjørende for et læringsmiljø som motiverer og bidrar til at elevene lærer og utvikler seg. Det krever at læreren viser omsorg for den enkelte elev. Det innebærer også å hjelpe elever som tar uheldige valg, ikke føler seg inkludert, eller som strever med å lære det som er forventet.

Overordnet del av læreplanen

Lærernes samfunnsmandat

Lærernes samfunnsmandat er å følge opp skolens samfunnsmandat og bidra til å sikre barn og unges rett til utdanning. Lærerne har i tillegg ansvar for å handle i samsvar med lærerprofesjonens etiske plattform, og å ta hensyn til og høre elevene ved avgjørelser som gjelder dem.

Lærerrollen

Lærerrollen forstås som summen av forventninger og krav som stilles til utøvelsen av yrket. I overordnet del av læreplanen står det at det er *gjennom det daglige møtet mellom elever og lærere at skolens brede formål blir realisert*. Den enkelte lærerens rolle i oppfølgingen av skolens mandat, er helt sentral:

Læreren er en rollemodell som skal skape trygghet og veilede elevene i deres ferd gjennom opplæringen. Læreren er avgjørende for et læringsmiljø som motiverer og bidrar til at elevene lærer og utvikler seg. Det krever at læreren viser omsorg for den enkelte elev. Det innebærer også å hjelpe elever som tar uheldige valg, ikke føler seg inkludert, eller som strever med å lære det som er forventet.

Overordnet del av læreplanen

Lærernes samfunnsmandat

Lærernes samfunnsmandat er å følge opp skolens samfunnsmandat og bidra til å sikre barn og unges rett til utdanning. Lærerne har i tillegg ansvar for å handle i samsvar med lærerprofesjonens etiske plattform, og å ta hensyn til og høre elevene ved avgjørelser som gjelder dem.

Lærerrollen

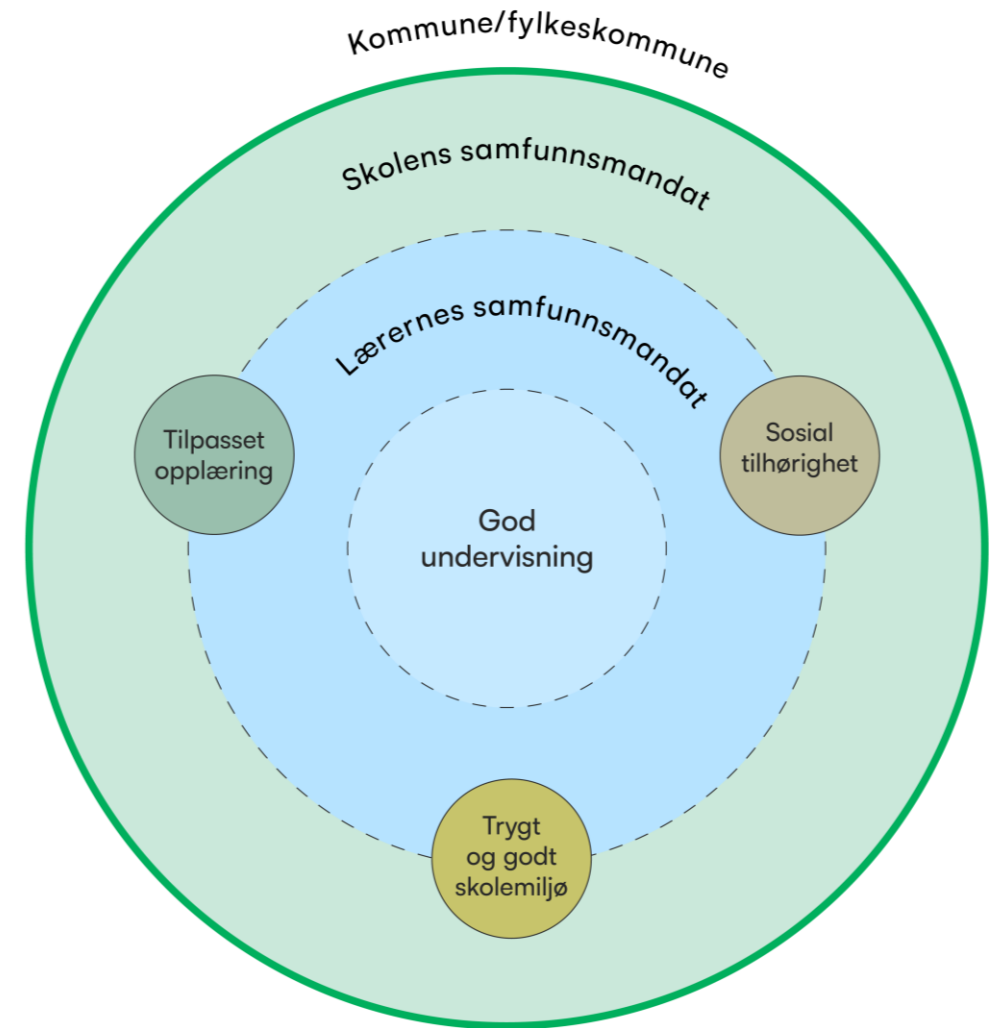
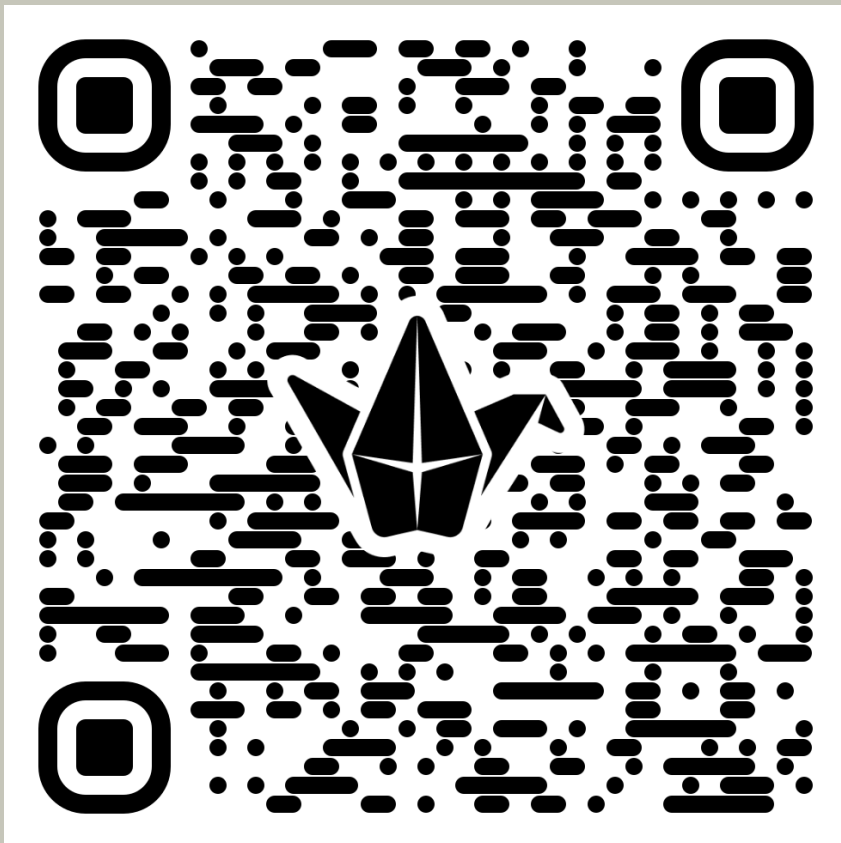
Lærerrollen forstås som summen av forventninger og krav som stilles til utøvelsen av yrket. I overordnet del av læreplanen står det at det er *gjennom det daglige møtet mellom elever og lærere at skolens brede formål blir realisert*. Den enkelte lærerens rolle i oppfølgingen av skolens mandat, er helt sentral:

Læreren er en rollemodell som skal skape trygghet og veilede elevene i deres ferd gjennom opplæringen. Læreren er avgjørende for et læringsmiljø som motiverer og bidrar til at elevene lærer og utvikler seg. Det krever at læreren viser omsorg for den enkelte elev. Det innebærer også å hjelpe elever som tar uheldige valg, ikke føler seg inkludert, eller som strever med å lære det som er forventet.

Overordnet del av læreplanen

Summeoppgave

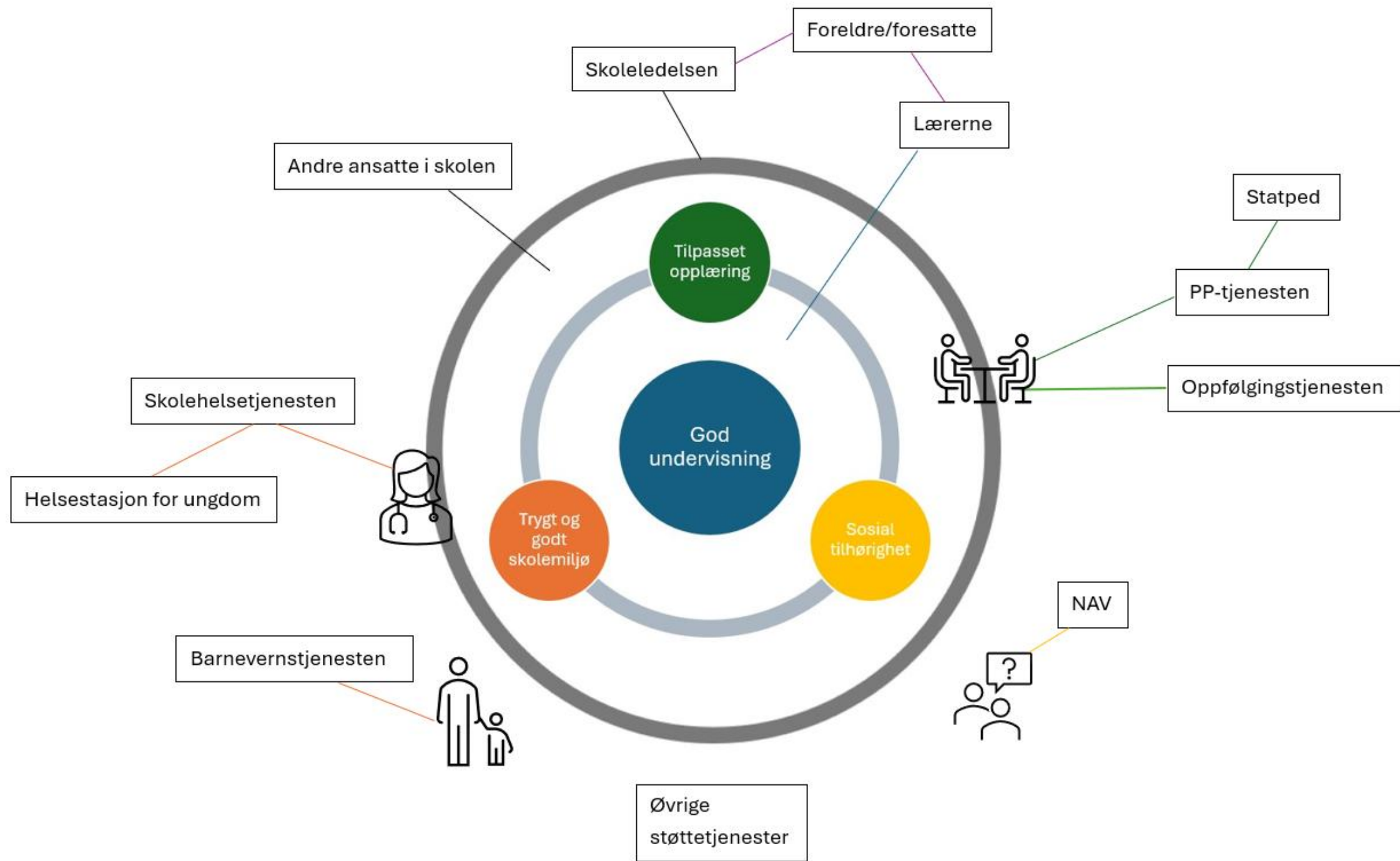
Hvordan kan denne visualiseringen bidra i arbeidet med å avgrense og definere lærerrollen?

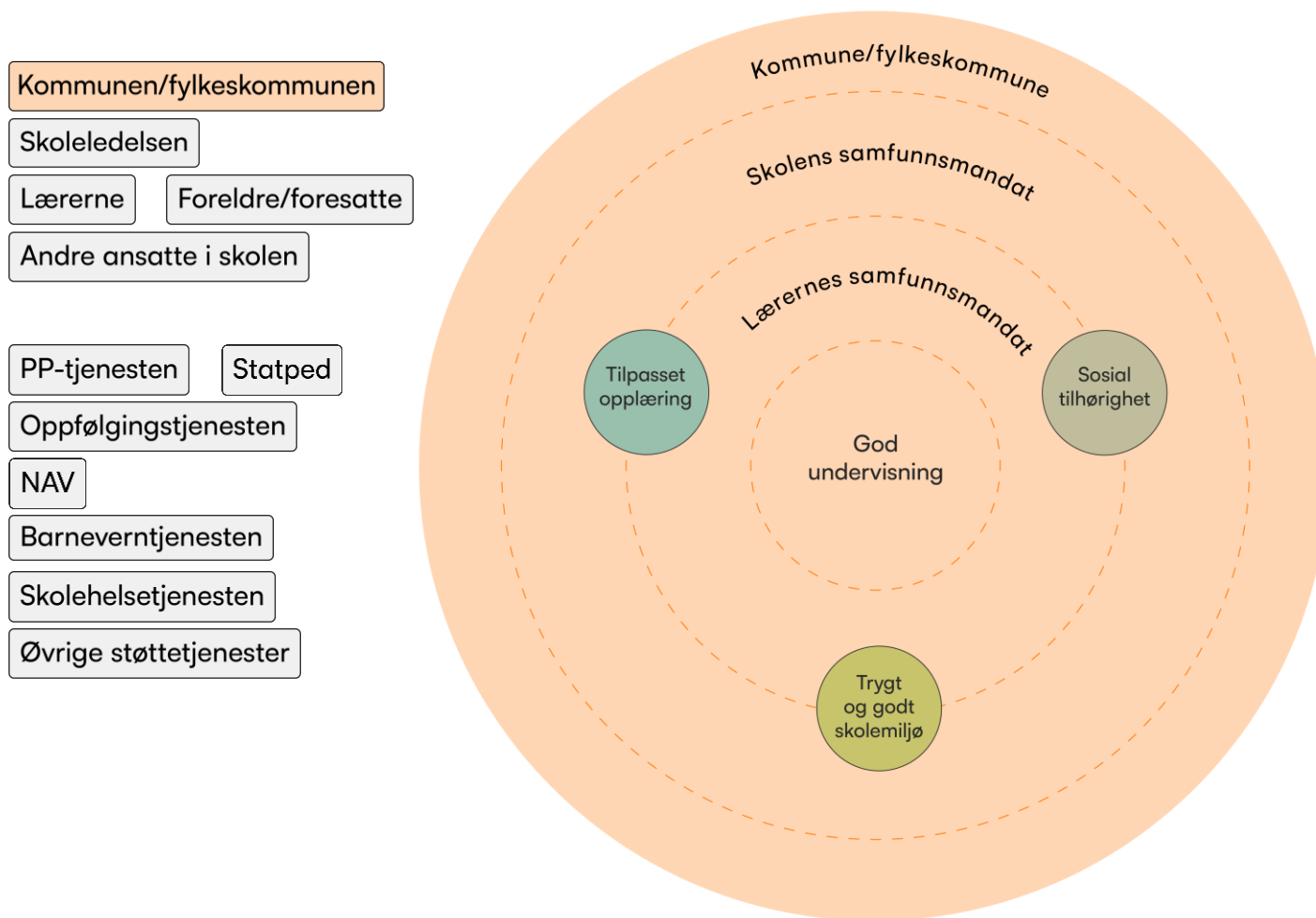
Samarbeid gjennom arbeidsfellesskap

For at elevenes opplæringstilbud skal bli best mulig, må lærernes faglige og pedagogiske praksis og profesjonelle skjønn forankres i ulike arbeidsfellesskap. Skoleledere og lærere, sammen med andre yrkesgrupper, finner gode løsninger som sikrer alle barn og unge en god oppfølging.

Skolens ledelse legger forholdene til rette for det tverrfaglige samarbeidet og skal gi retning og tilrettelegge for læring og utvikling.

Kommunen/fylkeskommunen

Kommunen/fylkeskommunene er definert i overordnet del av læreplanen som en av flere ansvarlige for opplæringen. Kommunen/fylkeskommunen holdes juridisk og økonomisk ansvarlig for skolen (§§ 28-1 og 28-2), og skal sørge for rett og nødvendig kompetanse i skolen (§ 17-1).

Kommunen og/eller fylkeskommunen er samtidig ansvarlig for de støttetjenestene som har mandat som på ulike måter tangerer eller berøres av skolens samfunnsmandat.

Kommunen/fylkeskommunen har dermed et eierskap til hele bildet, fra organisering og drift av den enkelte tjeneste til organisering og drift av det tverrfaglige og tverrsektorielle samarbeidet innad i laget rundt (kommuneloven § 25-1).

Skoleledelsen

Kommunen/fylkeskommunen

Skoleledelsen

Lærerne

Foreldre/foresatte

Andre ansatte i skolen

PP-tjenesten

Statped

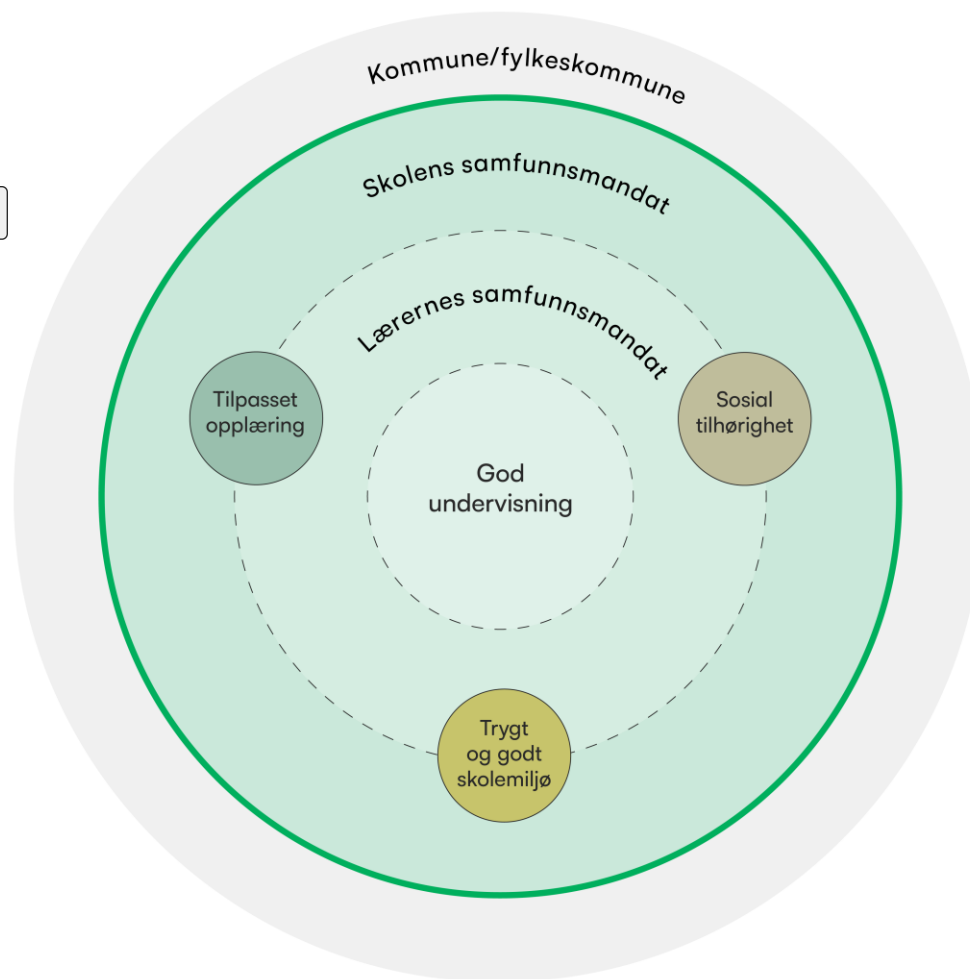
Oppfølgingstjenesten

NAV

Barneverntjenesten

Skolehelsetjenesten

Øvrige støttetjenester

Skoleledelsen er definert i overordnet del av læreplanen som en av flere ansvarlige for opplæringen.

Skoleledelsen har, på oppdrag fra kommunen/fylkeskommunen, ansvaret for hele skolens mandat.

§ 17-2 fastslår at skolen skal ha en ledelse som er faglig, pedagogisk og administrativt forsvarlig, og overordnet del løfter frem viktigheten av god skoleledelse med hensyn til samarbeid innad i arbeidsfellesskapet på den enkelte skole. Det er rektor som leder skolen og skolens personale, og dermed også skolens profesjonsfellesskap.

Lærerne

Kommunen/fylkeskommunen

Skoleledelsen

Lærerne

Foreldre/foresatte

Andre ansatte i skolen

PP-tjenesten

Statped

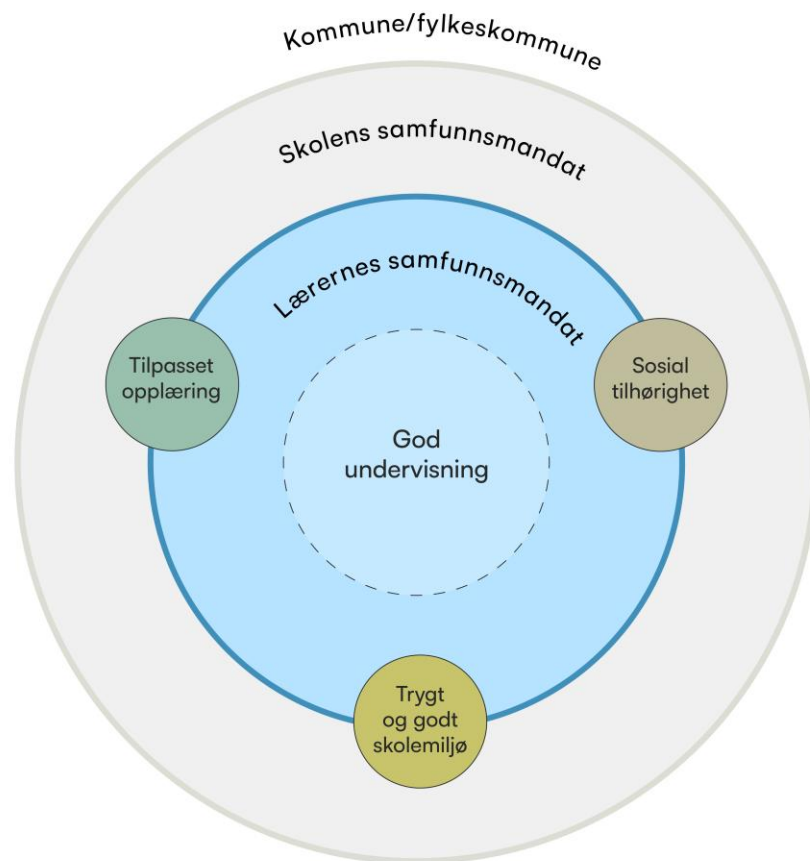
Oppfølgingstjenesten

NAV

Barneverntjenesten

Skolehelsetjenesten

Øvrige støttetjenester

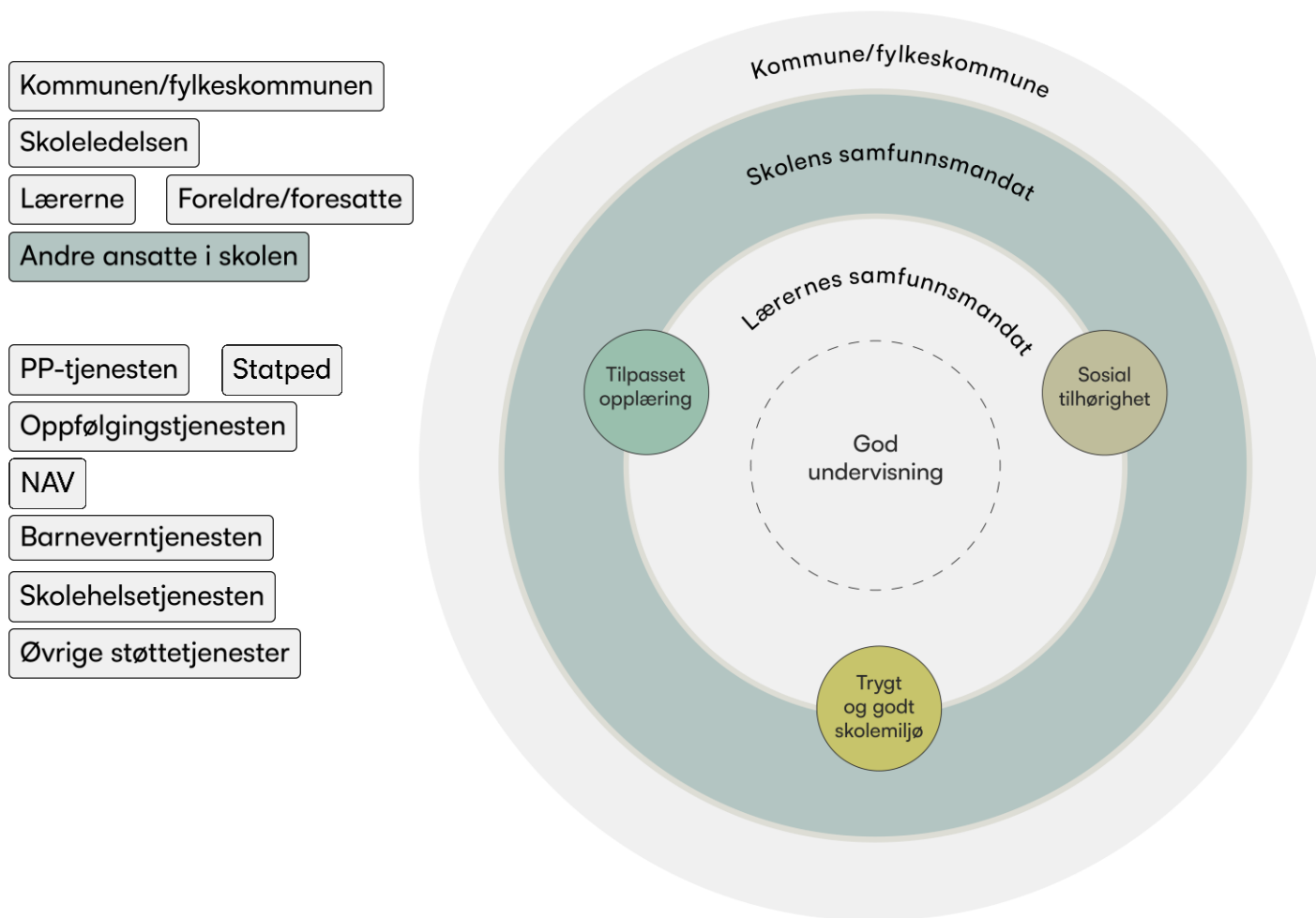

Læreren er gitt et samfunnsmandat, gjennom lov- og avtaleverk.

God undervisning er kjerneoppgaven og eksklusiv for læreren, mens ansvaret for tilpasset opplæring, sosial tilhørighet og et trygt og godt skolemiljø er delt mellom alle skolens ansatte, i ulik grad.

Omfanget av lærerens ansvar vil derfor avhenge av hvilke andre yrkesgrupper skolen ansetter, og hvilken kapasitet og kompetanse disse andre ansatte har.

Andre ansatte i skolen

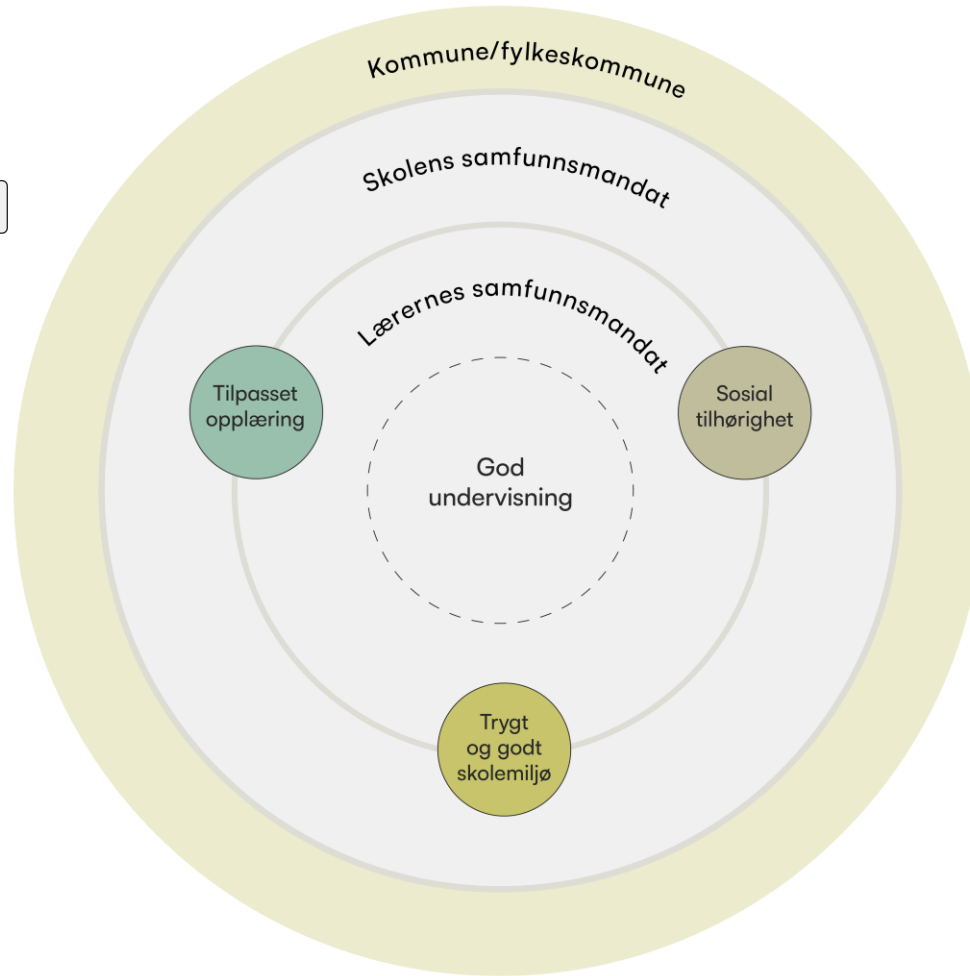
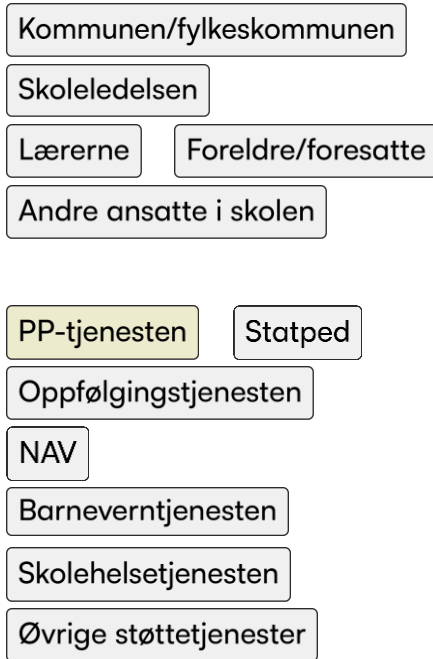

Assistenten og andre yrkesgrupper i skolen er definert i overordnet del av læreplanen som en av flere ansvarlige for opplæringen. De andre ansatte i skolen er plassert i rommet mellom lærernes og skolens samfunnsmandat – de jobber utenfor lærernes mandat, men innenfor skolens mandat.

Det stilles ingen krav til å ha flere yrkesgrupper med ulik kompetanse i skolen gjennom lovverket, likevel forutsetter reglene i opplæringsloven at «kommunen og fylkeskommunen ansetter personer med ulik kompetanse».

Hvilke yrkesgrupper skolens andel av «andre ansatte» tilhører, er et lokalt anliggende. Sammensetningen av skolens arbeidsfellesskap må gjøres med utgangspunkt i lokale behov og forutsetninger.

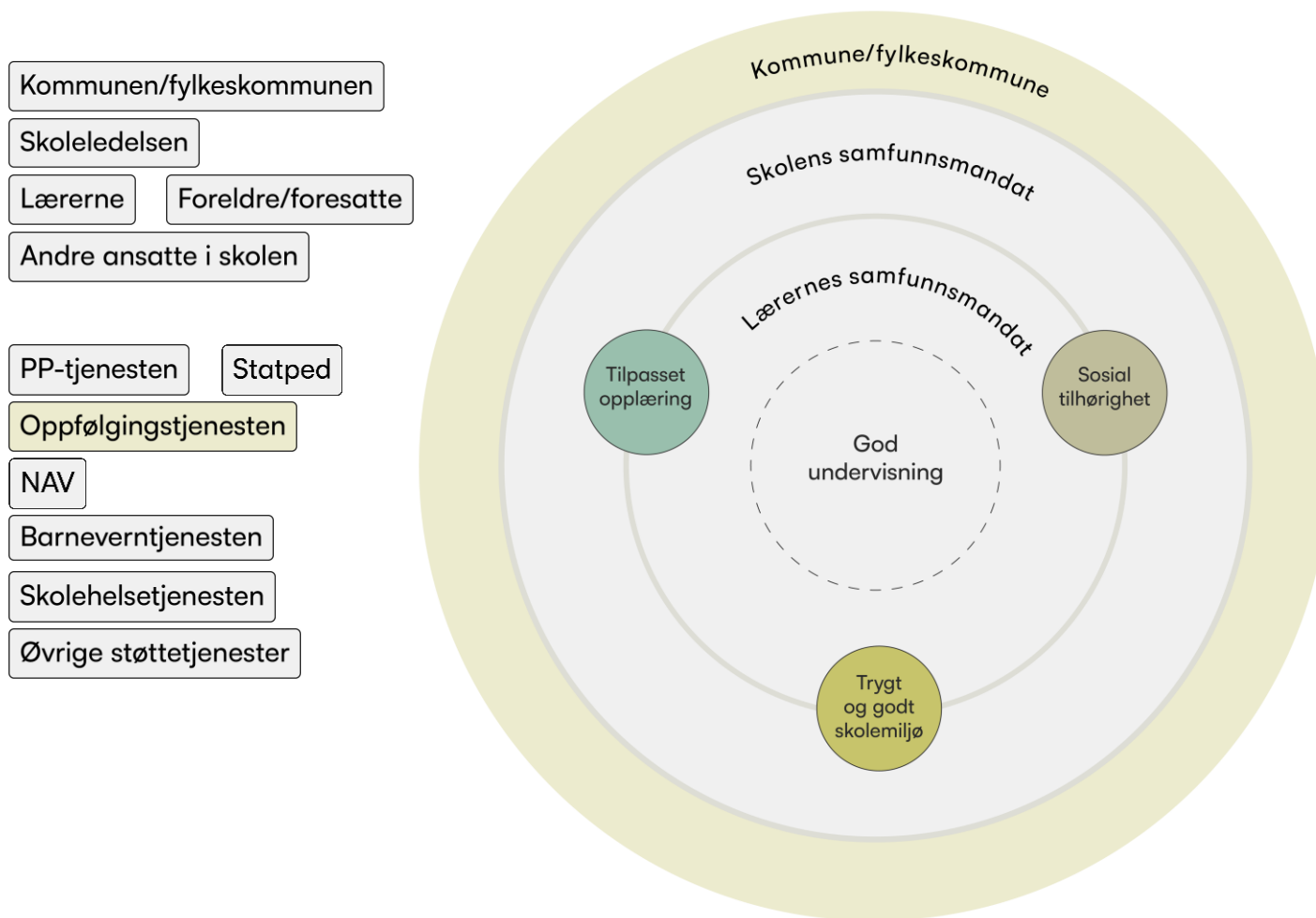
PP-tjenesten

PP-tjenestens mandat står i opplæringslovens § 11-13, og beskriver en tjeneste som skal støtte og veilede skolene i arbeidet med tilrettelegging av opplæring og tidlig innsats.

PP-tjenesten skal også hjelpe skolen med kompetanse- og organisasjonsutvikling, og være sakkyndig instans der loven krever det.

Oppfølgingstjenesten

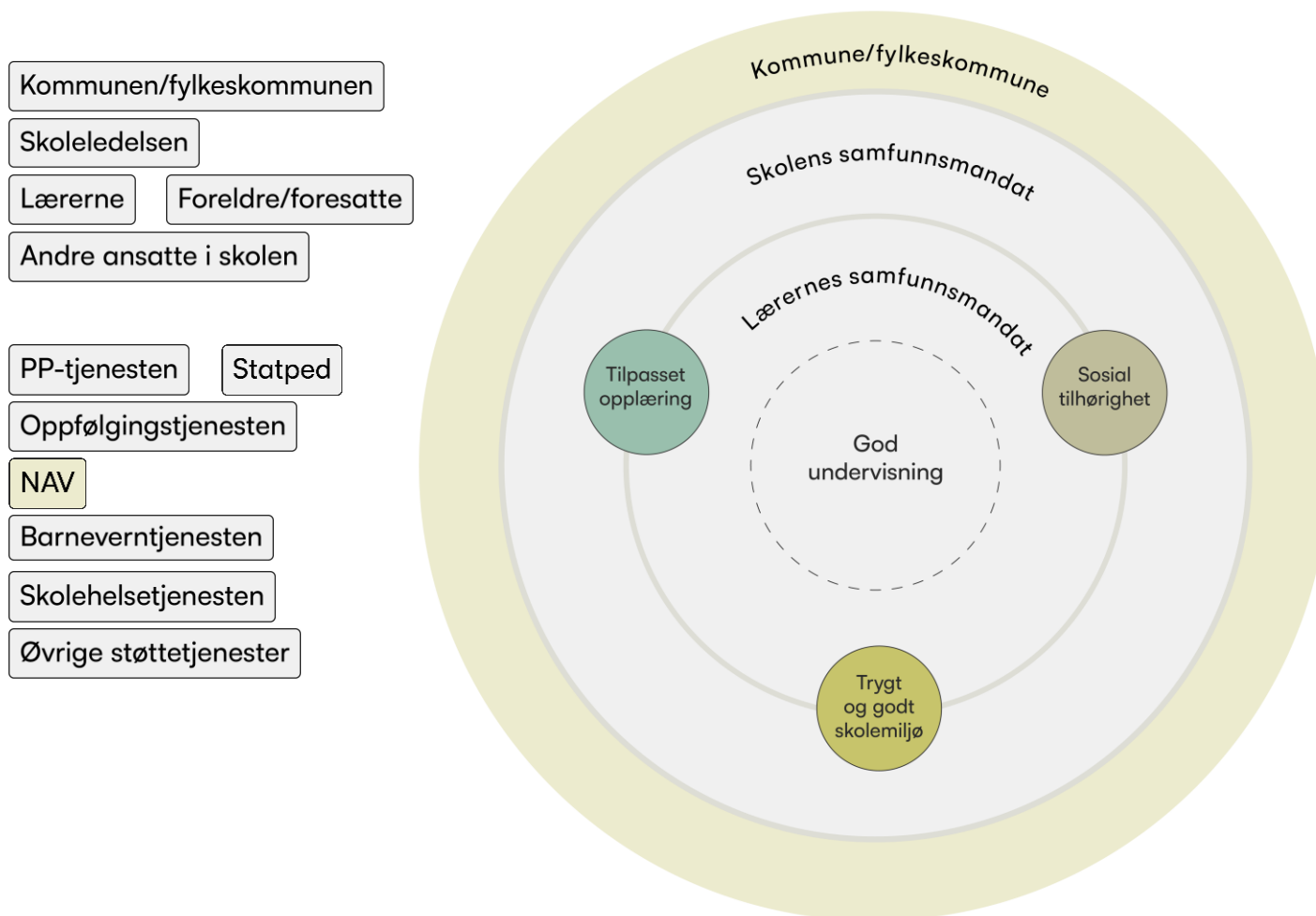

Oppfølgingstjenesten er regulert gjennom opplæringslovens § 9-4.

Oppfølgingstjenesten skal sørge for at de som har rett til videregående opplæring etter § 5-1 og ikke er i opplæring eller arbeid, får tilbud om videregående opplæring, andre kompetansefremmende tiltak eller arbeid.

Tjenesten har også i sitt mandat å sikre tverretattlig samarbeid mellom kommunale, fylkeskommunale og statlige instanser som har ansvar for deres målgruppe, deriblant NAV.

NAV

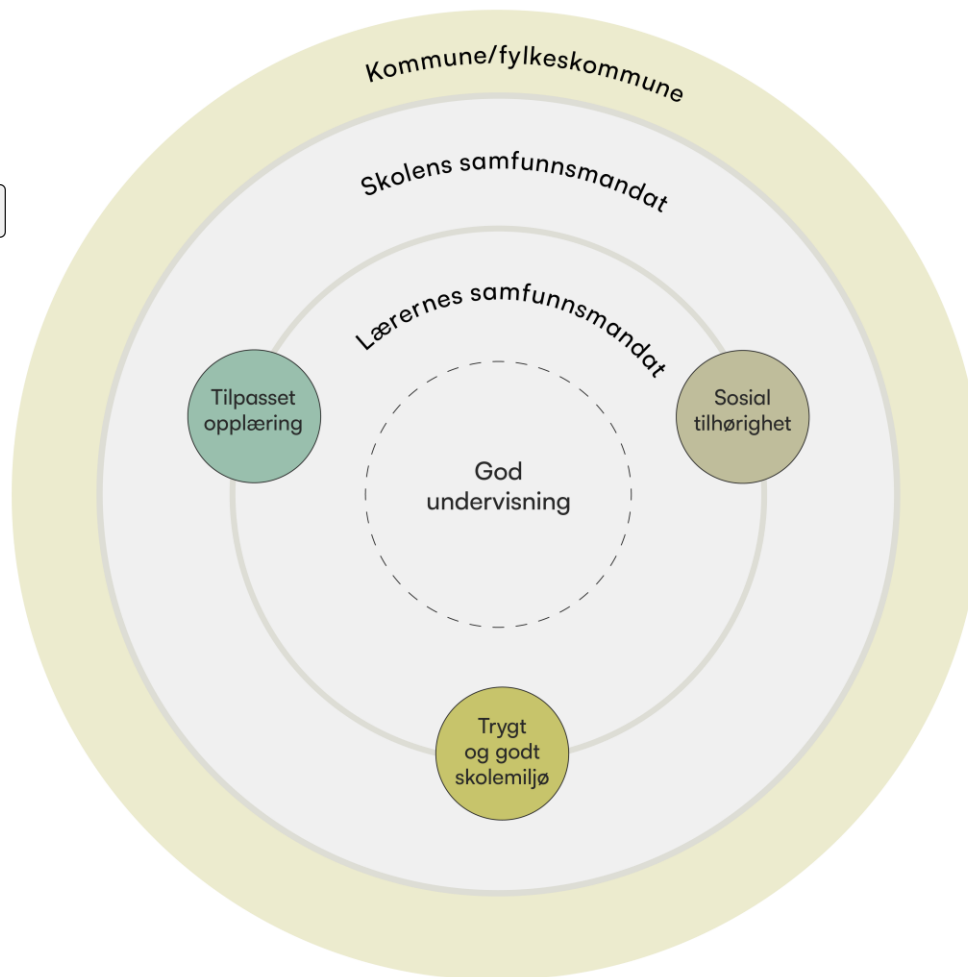
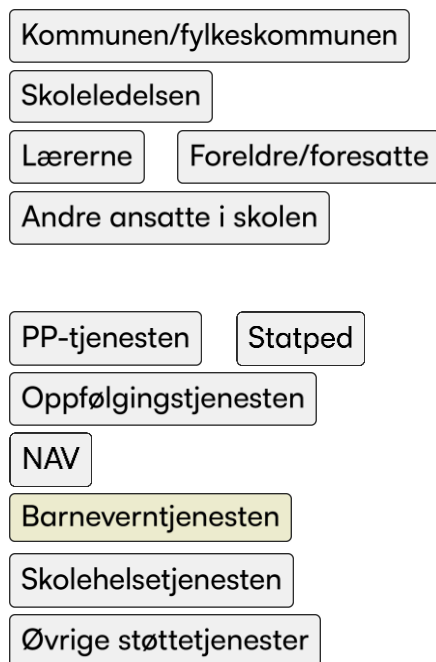
NAV har et selvstendig mandat, regulert gjennom NAV-loven. Arbeids- og velferdsetaten og kommunene skal ha felles lokale kontorer som skal ivareta oppgaver etter sosialtjenesteloven.

Alle som utfører tjenester eller arbeid etter opplæringsloven, skal være oppmerksomme på forhold som kan føre til tiltak fra sosialtjenesten (§ 24-2).

NAV Hjelpemiddelsentraler er ressurs- og kompetansesentre på hjelpemiddelområdet, og har en sentral rolle i å bistå brukere og kommuner med tilrettelegging og råd om tilrettelegging i blant annet skole.

NAV er også en viktig samarbeidspartner for oppfølgingstjenesten.

Barneverntjenesten

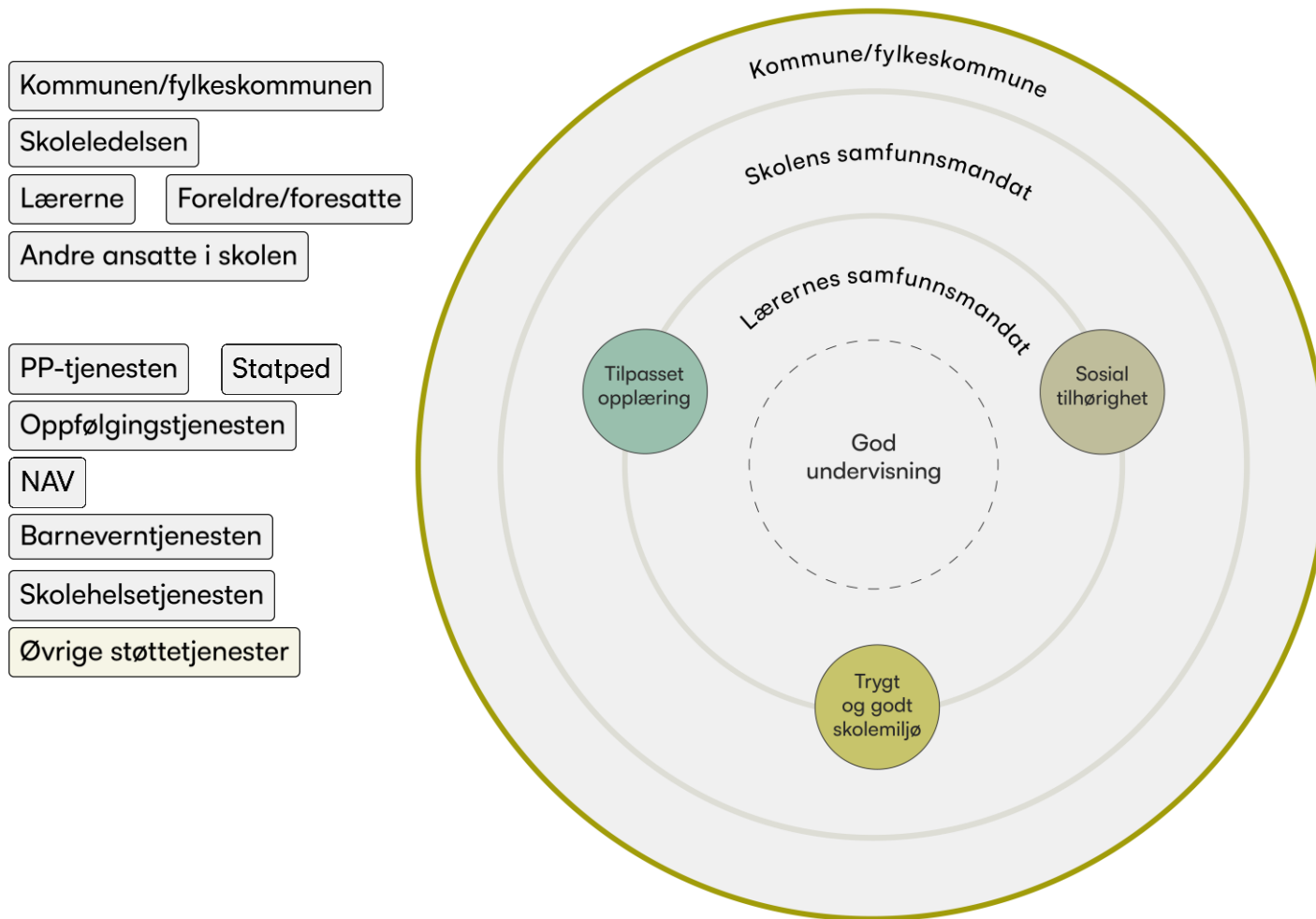

Barnevernstjenesten har et selvstendig mandat, regulert gjennom barnevernsloven. Barnevernet skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse, og de skal bidra til at barn og unge får gode og trygge oppvekstsvilkår.

Dersom foreldrene til et barn som er sykt, spesielt hjelpetrengende eller har nedsatt funksjonsevne ikke sørger for at barnet får dekket sine særlige behov for opplæring, kan det medføre omsorgsovertakelse (barnevernsloven § 5-1 b). Barnevernets rett til å ta avgjørelser på elevens vegne ved omsorgsovertakelse, er regulert i opplæringslovens § 24-4.

Alle som jobber i skolen, og som utfører tjenester etter opplæringsloven, har en selvstendig juridisk plikt til å melde ifra til barnevernet om forhold som kan føre til tiltak fra barnevernstjenesten. Hva som gir grunnlag for å oppfylle plikten om å melde ifra, beskrives i opplæringslovens § 24-3.

Øvrige støttetjenester

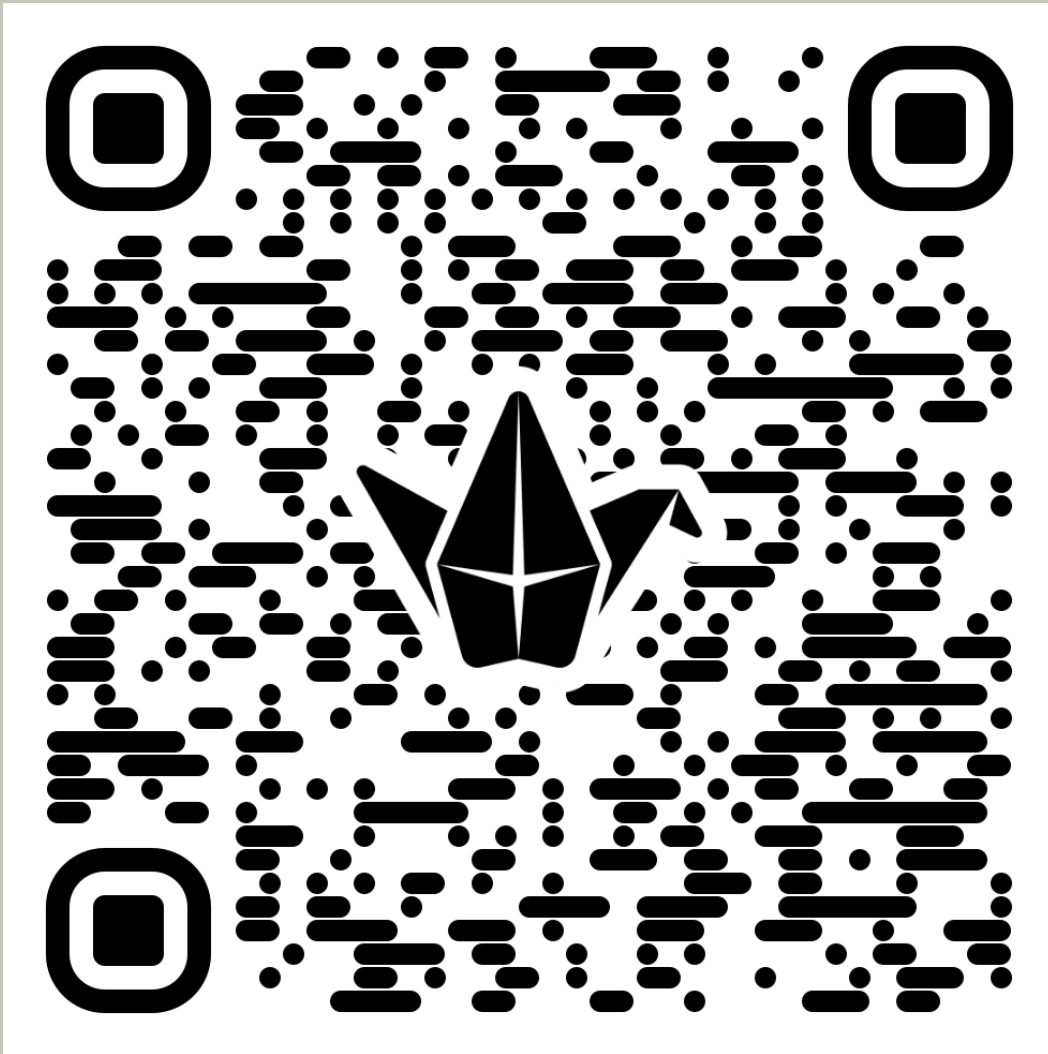

Barnehagebarn, elever, lærlinger og voksne i utdanning som har behov for støtte gjennom et spesialisert støttesystem, må sikres dette. Behovet for støtte avhenger av hvilke utfordringer den enkelte har og i hvilken grad det ordinære tilbudet klarer å tilrettelegge for disse utfordringene.

Det er flere støttetjenester som er avgjørende for barn og unge, men som ikke kan knyttes til utdanningskonteksten gjennom skolens samfunnsmandat. Dette gjelder særlig behov for helsehjelp.

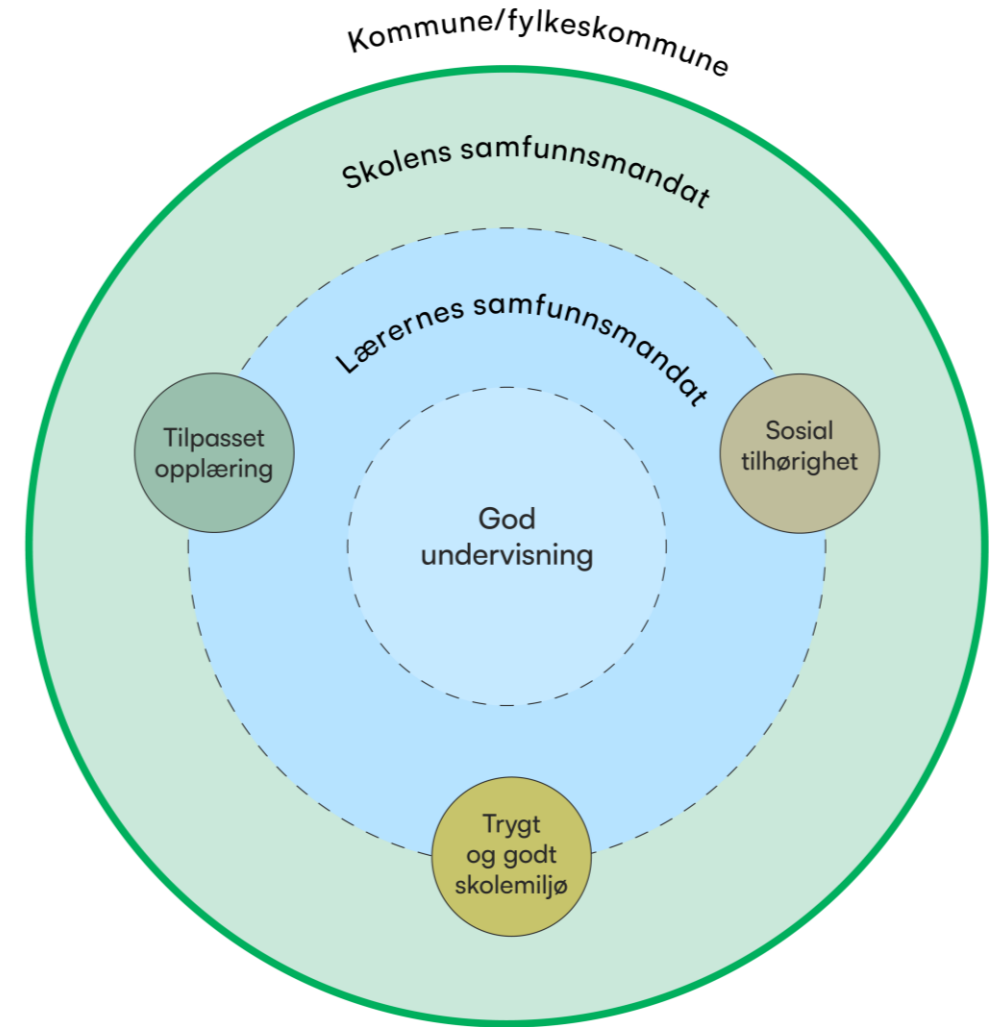
Både barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk (BUP) og habiliteringstjenesten for barn og unge (HABU) har viktige roller i den helhetlige oppfølgingen av flere barn, særlig knyttet til ulike diagnoser. Denne oppfølgingen skjer som regel i samarbeid med PP-tjenesten.

Summeoppgave

Hvordan kan denne visualiseringen bidra i arbeidet med å skape en felles forståelse av forholdet mellom lærerrollen og laget rundt?

Ansvarsområdene innenfor skolens samfunnsmandat

God undervisning

Lærernes kjerneoppgave er å gi elevene god undervisning. Undervisning forstås som pedagogiske aktiviteter som oppfyller læreplanene i fagene, og medfører særlig for- og etterarbeid i tillegg til selve gjennomføringen.

Det er bare lærerne som kombinerer faglig og teoretisk innsikt med praktisk erfaring i å planlegge, lede og vurdere læringsprosessen.

Det faglige ansvaret for opplæringen er derfor gitt til lærerne (§ 17-6), og utgangspunktet for all undervisning er at den som skal gi opplæringen har lærerutdanning (Prop. 62 L (2023—2024), side 16).

Tilpasset opplæring

Ansvar et til lærerne

Lærerne skal følge med på elevenes utbytte av opplæringen, jf. §§ 11-1, 11-2, 17-6

Lærerne skal gi individuelt tilrettelagt opplæring, jf. §§ 11-6 og 11-9

Lærerne skal sørge for individuell vurdering og dokumentasjon, jf. §§ 2-3, 11-10 og 11-11

Lærerne skal sørge for faglig og sosial utvikling hos alle elever, jf. §§ 14-2 og 10-3

Tilpasset opplæring

Ansvaret til laget rundt

Laget rundt eleven skal støtte lærerne i å gi elevene den hjelpen de trenger, jf. § 17-6

Laget rundt eleven skal bidra i arbeidet med å oppfylle elevers rett til individuell tilrettelegging, jf. §§ 11-4, 11-5, 11-6 og 11-9

PP-tjenesten har et særskilt ansvar for å støtte og veilede skolen, jf. §§ 11-13 og 11-2

Sosial tilhørighet

Ansvarer til lærerne

Lærerne skal legge til rette for tilhørighet i skole og samfunn, jf. §§ 14-2, 10-3 og 10-1

Lærerne skal arbeide for samhold og tilhørighet blant elevene, jf. § 2-3

Lærerne skal legge til rette for at den enkelte finner sin plass i fellesskapet, jf. §§ 12-2 og 12-3

Sosial tilhørighet

Ansvaret til laget rundt

Alle ansatte i skolen skal bidra i arbeidet med samhold og tilhørighet, jf. §§ 12-2, 12-3, 11-4 og 11-5

Trygt og godt skolemiljø

Ansvaret til lærerne

Lærerne skal bygge inkluderende klassemiljø som fremmer helse, trivsel og læring, jf. §§ 12-2, 12-3, 12-4, 12-5 og 14-2

Lærerne skal skape trygghet gjennom god klasseledelse, jf. §§ 13-3, 13-4 og 13-5

Lærerne skal være oppmerksomme på og melde ifra om ulike forhold, jf. §§ 24-2 og 24-3

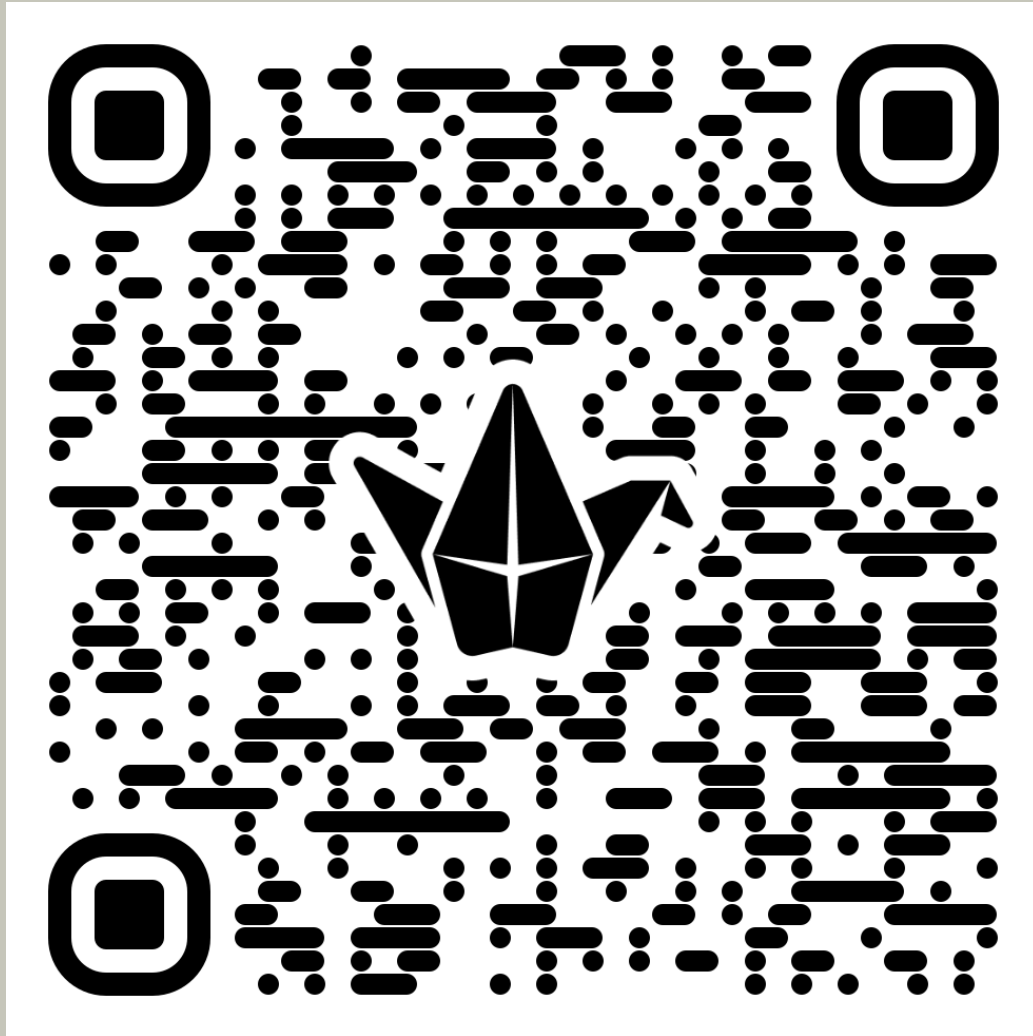
Trygt og godt skolemiljø

Ansvaret til laget rundt

Alle ansatte i skolen skal bidra til å sikre elevenes rett til et trygt og godt skolemiljø, jf. §§ 12-2, 12-3 og 16-2

Laget rundt eleven skal følge med på hvordan elevene har det, gripe inn og melde ifra om ulike forhold, jf. §§ 12-4, 12-5, 13-3, 13-4, 13-5, 24-2 og 24-3

Til refleksjon

Svarer disse ressursene ut formålet med å avgrense og definere lærerrollen i skolen?